

**VASKA
TAL-MAGĦMUDIJA
BIŻANTINA
FIL-BAŻILIKA TA'
BETLEHEM**

Noel Muscat ofm

Fit-22 ta' Ġunju ta' din is-sena, waqt il-hidma ta' restawr li ilha għaddeja fil-Bażilika tan-Natività ta' Betlehem sa mill-2013, instabet vaska tal-magħmudija ta' żmien il-Biżantini, magħluqa u moħbija fil-vaska ottagonali li hemm fix-xaqliba tan-navata tan-nofsinhar tal-istess Bażilika. Il-hidma esperta ta' restawr tal-Bażilika qegħda ssir mis-Società Piacenti Spa, immexxija minn Giammarco Piacenti. Il-grupp ta' restawraturi esperti diġà wettqu diversi proġetti ta' restawr fil-Bażilika sa minn Settembru 2013. Dawn il-proġetti jinkludu r-restawr

tas-saqaf tal-injam tal-Bażilika, li kien sar fl-1479 b'inizjattiva tal-Patrijiet Frangiskani, speċjalment tal-Gwardjan ta' Betlehem, P. Giovanni Tomacelli. Tnaddfu u harġu għad-dawl il-mużajċi stupendi tal-angli bejn it-twieqi u l-mużajċi l-oħrajn fuq il-ħitan, opra ta' kollaborazzjoni bejn ir-re Kruċjat ta' Ġerusalem Almaric I u l-Imperatur Bizantin ta' Kostantinopli Manuel Porfirogenetos Komnenos (1165-1169). Taħt il-mużajk tat-tielet

anglu min-naħa tal-presbiterju nstab l-isem tal-mużajċista Grieg, Basilius Pictor, li hu l-awtur ta' dawn il-mużajċi stupendi li fadal biss biċċiet minnhom li issa jistgħu jiġu apprezzati fuq il-ħitan tal-Bażilika. Ġew innaddfin ukoll l-affreski ta' qaddisin impittra fuq il-kolonna tal-Bażilika, fuq naħa qaddisin tal-Knisja Latina u fuq l-oħra qaddisin tal-Knisja Bizantina, u ġie restawrat bieb kbir tal-injam bi skultura Armena forma ta' bizzilla, bejn in-narteċi

(sala tad-dahla) u l-Bażilika nfisha.

L-aħbar tas-sejba tal-vaska tal-magħmudija nġhatat minn Ziad al-Bandak, kunsillier presidenzjali tal-gvern tal-Palestina. Kienet skoperta sorpriża, għaliex l-iskop tal-grupp tar-restawraturi kien sempliċement dak li jnaddfu u jirrestawraw il-vaska tal-magħmudija ta' forma ottagonali li tidher finnavata tal-Bażilika. Malli nehhew l-għatu forma ta' piramidi li kien jgħatti din il-vaska huma raw li fil-vaska kien hemm qiegħ tal-konkrit, li kien ovvju li kien sar mhux tant żmien ilu u li kellu skop li jgħatti xi haġa oħra li kien hemm taħtu. Wara li tnehha s-siment, instabet vaska bajda ta' forma tonda, li fiha dekorazzjoni mill-isbaħ ta' skultura ta' weraq u fjuri. Din kienet il-vaska originali li thalliet ġewwa dik li saret wara, ta' forma ottagonali. Mill-istudji li se jsiru jidher li din il-vaska hi Bizantina.

Din il-vaska tal-magħmudija issa qed tiġi studjata b'mod professjonali mill-istudjuż Michele Bacci, professur tal-arti medjevali fl-Università ta' Fribourg fl-Isvizzera.

Sadanittant ix-xogħol tar-restawr tal-Bażilika tan-Natività, li beda fl-2013 wara ftehim iffirmit mit-tliet komunitajiet proprjetarji birregoli tal-istatus quo, jiġifieri l-Patrijarkat Grieg Ortodoss ta' Ġerusalem, il-Kustodja

Mużajk ta' Anġlu fil-Bażilika ta' Betlehem

Is-Sejba tal-Vaska Battesimali

*Il-Vaska Battesimali
li nstabet f'Betlehem*

tal-Art Imqaddsa, u l-Patrijarkat Apostoliku Armen Ortodoss ta' Ġerusalemm, taht l-awspicju tal-Awtorità Palestinjana, u wara li Betlehem giet inkluża fil-World Heritage List tal-UNESCO, irid jiġi konkluz sa tmiem din is-sena, għax fl-2020 Betlehem se tkun il-belt kapitali tal-kultura fid-dinja Għarbija. Imma għad fadal ħafna xogħol xi jsir, l-aktar ir-restawr tal-Grotta tan-Natività, li jaqa' taht ir-responsabilità diretta tal-Knejjes proprjetarji. Hu maħsub li l-inawgurazzjoni uffiċjali tal-proġett komplut ta' restawr se ssir f'Mejju tal-2020.

Il-Bażilika tan-Natività ta' Betlehem hi waħda mill-eqdem knejjes fid-dinja li għadhom weqfin. Hi tixbah lill-Knisja ta' Santa Katerina ta' Lixandra li hemm taht il-Muntanja Sinaj. Iz-żewġ knejjes inbnew mill-Imperatur Biżantin Ġustinjanu (527-565). Il-Bażilika ta' Betlehem inbniet l-ewwel darba minn Santa Elena, omm l-Imperatur Kostantinu l-Kbir, fis-sinjura 326-333, u għad fadal il-paviment tal-mużajk ta' din l-ewwel Bażilika taht dik ta' Ġustinjanu.

ĠEDDED L-ABBONAMENT TIEGHEK

L-ART **Imqaddsa**
RIVISTA BIBLIKA

TIGDID
L-ART IMQADDSA
2020

ABBONAMENT:

€10 fis-sena

€15 jew aktar Sostenitur

TOHROĠ KULL 3 XHUR

Kummissarjat tal-Art Imqaddsa

8, Triq Santa Luċija,

Valletta, VLT 1213

Malta

Tel: 2124 2254

E-mail: comalt@ofm.org.mt

www.ofm.org.mt

Jekk irċevejt ir-Rivista b'xejn għaliex ġejt l-Art Imqaddsa mal-Frangiskani, hallas l-abbonament biex tkompli tirċiviha.

Kunjom _____

Isem _____

Indirizz _____

_____

_____

Kodiċi Postali _____

Qed nibgħat € _____

bħal abbonament għall-2020

Pellegrinaġġi Franġiskani 2020

Art Imqaddsa 7 Ijiem

04 - 11 Frar

Art Imqaddsa u Ġordanja

20 - 30 April

Art Imqaddsa 8 Ijiem

21 - 29 Mejju

09 - 17 Lulju

06 - 14 Awwissu

03 - 11 Settembru

Art Imqaddsa *Extra*

03 - 13 Novembru

Assisi

20 - 28 Ġunju

10 - 18 Ottubru

Ikteb jew ċempel:

Kummissarjat tal-Art Imqaddsa

8, Triq Santa Luċija,
Valletta VLT 1213, Malta

Tel: 2124 2254

E-mail: comalt@ofm.org.mt

www.ofm.org.mt